

Fylkesmannen i Innlandet

Hamar kommune
ved rådmann
PB 4063, 2306 Hamar

07.06.2019

TILSYNSRAPPORT

Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre

Hamar kommune – Greveløkka skole

Arkivkode:	2018/3774
Tidsrom:	juni 2018 – mai 2019
Fylkesmannens tilsynsgruppe:	Anne Lise Slåtsveen Feiring Unni Dagfinrud Anne Klafstad Lovise Irene Hansen Ingrid Bøe
Kontaktpersoner:	Dordy Wilson, kunnskapssjef i Hamar Sissel Bakke Tvedten, rektor ved Greveløkka skole

Sammendrag

Tema og formål

Temaet for tilsynet er skolens plikt til å arbeide forebyggende, informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-8 førsteledd og 9 A-3 første og andre ledd
2. Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet, opplæringsloven § 9 A-9 første ledd

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Hamar kommune følger regelverket i opplæringsloven med forskrifter. For å kontrollere dette, undersøker vi skolens praksis ved Greveløkka skole.

Gjennomføring

28.06.2018: Varsel om felles nasjonalt tilsyn etter opplæringsloven med Hamar kommune – Greveløkka skole

10.09.2018: Frist for innsendelse av dokumentasjon og åpne for Fylkesmannens tilgang til RefLEx

26.09.2018: Intervju ved Greveløkka skole

15.11.2018: Intervju ved Greveløkka skole

23.01.2019: Oversendelse av foreløpig rapport

30.01.2019: Sluttmøte

21.03.2019 Frist for tilbakemelding på foreløpig rapport

Avdekkede lovbrudd

Fylkesmannen har konstatert to regelverksbrudd i dette tilsynet, knyttet til følgende områder:

- Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.
- Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket i tilsynet. Fristen er 01.10.2019. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen erklæring om at bruddene på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Innlandet vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om Hamar kommune og Greveløkka skole.....	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet.....	5
1.3	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Plikten til å arbeide forbyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.....	6
2.1	Rettslige krav.....	6
2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	6
3	Plikten til å informere og involvere elever og foreldre.....	22
3.1	Rettslige krav.....	22
3.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner.....	23
4	Frist for retting av regelverksbrudd.....	35
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon.....	36

1 Innledning

Vi fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom Hamar kommunen – Greveløkka skole ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om Hamar kommune og Greveløkka skole

Hamar kommune har en egen enhet for opplæring- og oppvekst. Denne enheten er et kommunalområde for barnehager, barne- og ungdomsskoler, skolefritidsordninger (SFO), Hamar Naturskole, PP-tjenesten (HIPPT), barnevernet, Hamar læringscenter, spesialundervisning for voksne, helsestasjonen og andre tilbud til barn og unge i Hamar.

Enheten ledes av en kommunalsjef og med et lederteam bestående av leder for barnehagene, leder for grunnskolene og leder for tjenester for barn og unge.

Kommunen har 9 barneskoler og 3 ungdomskoler med ca. 3200 elever på 1.-10. trinn.

Hamar kommune har utarbeidet en oppvekstplan for hele området barn og unges oppvekst *Oppvekstplan 2018-2025. Hamarbarnehagen/hamarskolen – oppvekst og kunnskap for fremtiden*. Her kommer det frem at Hamar kommune har som visjon å være Innlandets urbane hjerte. For å få dette til er et av suksesskriteriene å tilby et oppvekstmiljø slik at Hamar blir et sted i hjertet til barn og unge. Oppvekstplanen presenterer fem utviklingsområder som er basert på faglige vurderinger av nåsituasjonen på oppvekstfeltet, forskningsresultater og innspill fra medvirkningsaktører:

- kontinuitet, progresjon og sammenheng i oppvekstfeltet
- å utdanne for livet og utvikle kompetanse for samfunnet
- digitalisering
- profesjonsutvikling
- medvirkning og deltakelse

I Hamar kommune er Skoleutvalg (SU) organisert som Driftsutvalg (DU). Driftsutvalget fungerer som skolemiljøutvalg (SMU) ved oppnevning av tilleggsrepresentanter for elever og foreldre slik at de samlet får flertall.

Hedmark Revisjon IKS har gjennomført en forvaltningsrevisjon rettet mot hvordan skolene i Hamar kommune arbeider med å forebygge og forhindre mobbing. Med bakgrunn i rapporten har en arbeidsgruppe utarbeidet nye felles rutiner for arbeidet med skolemiljøet i Hamarskolen. Dette arbeidet har gått parallelt med vårt tilsyn.

Greveløkka skole er en skole fra 2002 som i 2018 er påbygget, slik at den kan romme to paralleller på hvert trinn. I tillegg til nye klasserom med garderober og grupperom, er det blitt større spesialrom, flere kontorer for lærerne og nytt skolekjøkken. Skolen har naturlig nok hatt mye fokus på byggeprosessen i den perioden dette har pågått.

Skolen ligger sentralt i Hamar og har cirka 200 elever som fordeler seg fra 1. – 7. trinn. På 1. og 3. trinn er det to paralleller fra høsten 2018. Det er 20 lærere ved skolen. Det er vanligvis to kontaktlærere på hvert trinn. Skolen har SFO. Skolens visjon er «Greveløkka, en lærende skole».

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Vi åpnet tilsyn med Hamar kommune – Greveløkka skole i brev av 28.06.2018. Dere ble bedt om å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet.

Temaet for tilsynet er skolens plikt til å arbeide forebyggende, informere og involvere elever og foreldre for å fremme et trygt og godt skolemiljø. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

- Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-8 første ledd og 9 A-3 første og andre ledd.
- Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet, opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om Hamar kommune følger regelverket i opplæringsloven med forskrifter. For å kontrollere dette, undersøker vi skolens praksis ved Greveløkka skole. Vi har ikke sett på hvordan dere oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 21.01.2019, der presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 21.03.2019. Vi har behandlet kommentarene fra dere under hvert av de aktuelle temaene.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

1. dokumentasjonen dere har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
2. informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
3. informasjonen på kommunens og skolens nettsted
4. intervjuer
5. kommunens uttalelse til foreløpig tilsynsrapport

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettesfristen etter kommuneloven § 60 d er utløpt.

Tilsynsrapportene er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

2 Plikten til å arbeide forbyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

2.1 Rettslige krav

Elevene skal få delta i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-8 første ledd. Elevene kan bli involvert gjennom for eksempel aktiviteter og dialog i hverdagen, og gjennom planlagte samtaler og møter. Hvordan elevene skal ta del i arbeidet, skal dere tilpasse til saken og elevenes alder og forutsetninger.

Rektor skal jobbe for at alle som jobber på skolen, skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9 A-3. Rektor skal også jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. For å få til dette må lærerne ha nødvendig kompetanse og tilstrekkelig tid. Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, på trygghet og sosial tilhørighet. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelsers, og det må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse.

Skolen skal evaluere arbeidet med skolemiljøet basert på synspunkter fra ansatte, elever og foreldre. Dersom evalueringen viser at dere ikke oppfyller kravene som følger av opplæringsloven kapittel 9 A, må dere gjøre endringer i måten dere jobber på, slik at kravene blir oppfylt.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.

2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Sikrer rektor at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø?

Vår observasjon

Det fremgår av rektors redegjørelse at det er et kontinuerlig arbeid at elevene skal ta del i planlegging og gjennomføring av arbeid med et trygt og godt skolemiljø. Greveløkka har følgende dokumenter som gir føringer for arbeidet med skolemiljøet: *Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø, Sosial handlingsplan for Greveløkka skole, Handlingsplan- forebygging av problematferd med tiltaksplan og IKT-plan og reglement, Plan for elevrådsarbeidet, Læringsplan (mal), Mal for elevsamtale, halvårsvurdering, elevsamtaler, Ordensreglement, tilsynsrutiner.*

I *Sosial handlingsplan for Greveløkka* gis under «Klasseledelse føringer for årlige tiltak på klasse og individ-nivå:

- Observasjoner og samtaler
- Elevsamtaler
- Gjennomgang av skolens felles reglement – orden og oppførsel

- Bruk av IKT
- Utarbeide klasseregler
- Elevundersøkelsen for 6. og 7. trinn
- Sosiale mål på læringsplan
- Sosiogram
- Utviklingsamtaler med vurdering knyttet til sosiale ferdigheter»

Intervju viser at planen er kjent for de ansatte. Det fremkommer gjennom intervju med de ansatte at planen ligger tilgjengelig i skolens elektroniske system og den gjennomgås med de ansatte hver høst. Planen skal følges opp på hvert trinn. Planen viser blant annet hvilke handlingsplaner skolen har på skolenivå.

Elevundersøkelsen er ikke gjennomført dette skoleåret da skolen er inne i FOU-prosjektet *Kultur for læring*. I dette prosjektet er det gjennomført undersøkelser, som elevene har deltatt i, knyttet til læringsmiljøet. Disse resultatene analyseres av Høgskolen i Hedmark ved Sepu, som kommer med innspill til forbedringsområde ved den enkelte skole.

I *Sosial handlingsplan* står det at trinnenenes læringsplaner skal ha sosiale læringsmål. I *Mal for læringsplaner* fremgår det at sosiale mål er et av de felles læringsmålene for hvert trinn. Planen har et vedlegg med eksempler på hvordan sosiale ferdigheter kan konkretiseres på hvert enkelt trinn. Intervju viser at dette følges opp på alle trinn. Rektor mottar hver fredag disse læringsplanene og gjennomgår hver plan.

I *Plan for et trygt og godt skolemiljø* fremgår det at skolen skal sørge for elevens medvirkning og at elevens beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Samtaler på trinnene og elevrådsarbeidet skal ha et stort fokus på trivsel og inkludering. Stopp-regelen og hvordan vise hverandre respekt, tas opp jevnlig i trinnene. Intervju med ansatte og elever bekrefter dette.

I dokumentet *Handlingsplan forebygging og håndtering av problematferd* under tema «Forebygging av problematferd», står det at skolens interne plandokumenter er samlet i en digital mappe hvor alle ansatte har tilgang. Trinnråd og elevråd skal behandle plan mot mobbing og skolens reglement for orden og oppførsel hver høst. Ordensreglementet bygger på forskrift for ordens- og oppførselsreglement for Hamarskolen. Ut fra skolens ordensregler og plan for sosiale ferdigheter, utarbeider elevene klasseregler som er tilpasset alderstrinnet. Disse gjennomgås og er synlig i de respektive klasserom. Intervju med elever og ansatte bekrefter at dette gjennomføres. Skoleåret starter med fellessamlinger der første fellessamling høsten 2018 blant annet inneholder fellessanger med fokus på inkludering, antimobbing og vennskap. Lærerne fortsetter i klassene der de starter skoleåret med å utarbeide klasseregler og stoppregler. Dette er en prosess der elevene snakker mye om hvordan de skal ha det sammen på trinnet. Resultatet av denne prosessen nedfelles i en plakat som skal settes opp i hvert klasserom. Elevene bekrefter at dette gjennomføres. De sier at det lages nye klasseregler første uka etter sommerferien. Av eksempel nevnes: «*Gjør mot andre slik du vil at andre skal gjøre mot deg*», «*Man skal ta med andre i leken og respektere andre*». Dersom noen bryter disse reglene, sier de fra til en voksen.

Forskriften *Reglement for orden og oppførsel* omtaler også blant annet elevenes rett til å delta i arbeidet med skolemiljøet. Elevene har plikt til:

- Å bidra til et godt faglig og sosialt læringsmiljø

- Å behandle medelever og ansatte ved skolen med respekt
- Å la andres og skolens eiendeler være fred
- Å opptre på en slik måte som ikke krenker andres rett til personvern og rett til et trygt fysisk og psykososialt læringsmiljø

Trygg skolestart er en velkomstordning skolen har. Den inneholder plan for hvordan trinnet gradvis skal bli kjent med elevene ved de andre trinnene ved skolen. Målet er å skape trygghet for de yngste elevene og skape gode relasjoner mellom ulike aldersgrupper.

Det fremkommer gjennom intervju med ansatte at skolen har en praksis der klassen snakker sammen før friminutt om hva de skal gjøre i friminuttet. Lærerne prøver å sikre at alle har noen å være sammen med. Når friminuttet er slutt, snakker de om hvordan friminuttet har vært. Denne praksisen er tatt opp i plenum i personalet. Det ble også bekreftet gjennom intervju med elevene at denne praksis gjennomføres ved skolen.

Greveløkka skole har en plan for *Fellessamlinger og aktivitetsdager* gjennom året. Skolens fellessamlinger har faglige og kulturelle innslag, og et viktig mål er å vise hverandre respekt og skape en trygg atmosfære på skolen. I fellessamling den 24.08.2018 var det sanger om inkludering, antimobbing og vennskap. Elevene trenes på å være et støttende publikum. Elevene bekrefter dette i intervju. De forteller også at de har vært på et leirskoleopphold. Skolen oppfordrer foreldrekontakter til å arrangere treff for barn og foreldre utenom skoletida for å styrke klassemiljøet. Det er utarbeidet et årshjul for foreldrekontakter samt en idébank for aktiviteter.

Intervju med elevene viser at klassene har klassens time hver uke, der de kan ta opp ting som har skjedd. Skolemiljø er ofte tema, de snakker mye om trivsel. Elevene forteller at det tas opp ganske ofte hvordan de skal være mot hverandre og at de ikke skal si stygge ting til hverandre. De kan komme med innspill til elevråd når det er ting de er opptatt av. *Referat fra elevråd* viser at blant annet Mobbefri skole og hvordan de skal ha det sammen har vært tema på møter. *Referat fra elevrådsmøte den 06.09.17, 06.10.17, 12.04.2018, 12.09.2018 og 08.11.18* viser at elevrådet har hatt mobbing og skolemiljø som tema.

Trivsel og sosial fungering er et fast punkt i halvårsvurdering og elevsamtaler. Dette bekreftes i dokumentasjon og gjennom intervjuer med rektor og lærere. Skolen har mal for «*Individuell vurdering- halvårsvurdering på barnetrinnet*». Malen inneholder punkter som:

- mål fra forrige utviklingssamtale
- trivsel og motivasjon
- sosiale ferdigheter og utvikling
- et trygt og mobbefritt miljø.

Mal for elevsamtale inneholder punkter som:

- hvordan liker du deg på skolen
- hvem leker du med
- sosiale ferdigheter og utvikling og mobbing og krenkende adferd

Det gjennomføres to utviklingssamtaler i løpet av et skoleår (høst og vår). Lærerne skal følge malen for samtalen. Det fremkommer ikke i innhentede utfylte maler fra utviklingssamtaler hva elevenes synspunkter er.

Foreldrene skal informeres og involveres i elevenes deltakelse i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø gjennom foreldremøter og informasjon på It`s learning.

I intervju med rektor og lærere og i *Utviklingsplan for Greveløkka skole. Skoleåret 2018-2019* kommer det blant annet frem at i felles tid for lærere og rektor skal tema være:

- mandager i desember – Implementering av Hamarskolens læringsmiljøplan.
- august - kompetansedager – «Hva kjennetegner et trygt og godt skole- og læringsmiljø?» og gjennomgang av skolens rutiner og planer.

Det fremkommer gjennom intervjuer med rektor og lærere at rektor følger tett opp at lærerne har fokus på skolemiljø som tema. Rektor er tett på og hun og assisterende rektor er ofte innom klassene.

Vår vurdering

Vi skal for det første vurdere om rektor har en fremgangsmåte som sikrer at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Det er vår vurdering at rektor har utarbeidet ulike dokumenter som gir føringer for elevens deltagelse i arbeidet med skolemiljø. Videre er vår vurdering at elevene blir involvert gjennom prosesser som fører frem til regler for hvordan de vil ha det i skolehverdagen, gjennom fellesaktiviteter, klassens time, utarbeiding av klasseregler, «Trygg skolestart» og gjennom tiltak som planlegging av friminutter. Vi underbygger vår vurdering med *egenvurdering*, intervjuer med rektor, lærere og elever, *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole*, *Utviklingsplan for Greveløkka skole skoleåret 2018-2019*, *Mal for læringsplaner*, *Mal for elevsamtaler* og eksempler på utfylte elevskjema, *Mal for halvårsvurdering* og eksempler på utfylte halvårsvurdering og *Kvalitetsvurdering DU*.

Det gjennomføres individuell vurdering-/halvårsvurdering og elevsamtaler. Samtalene følger maler som skolen har utarbeidet. Fylkesmannen har mottatt referater fra samtaler, men det er ikke referatføring under tema som omhandler skolemiljøet. Til tross for at dette ikke fremkommer i referater, sannsynliggjør intervju med ansatte at elevens stemme kommer frem i disse møtene.

For det andre skal vi undersøke om rektor følger opp at de som jobber på skolen bruker fremgangsmåtene i praksis. Å følge opp betyr at rektor må ha en fremgangsmåte for å avdekke, rette opp og forebygge avvik. Det er vår vurdering at rektor gjennomgår de ulike dokumentene for personalet, og hva som skal gjennomføres. Det kommer frem i intervju at rektor følger tett opp at lærerne har fokus på skolemiljøet. Det er vår vurdering at å være tett på ikke er tilstrekkelig for å innfri kravet om å følge opp. Vi vurderer at det ikke er synliggjort en fremgangsmåte som viser hvordan rektor følger opp at planene gjennomføres i praksis, og hvilke tiltak som settes inn dersom det avdekkes at de ulike rutinene ikke følges.

Vår konklusjon

Greveløkka skole lar elevene få delta i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for å skape et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven § 9A-8 første ledd. Men rektor har ikke en tilfredsstillende fremgangsmåte for å følge opp at personalet bruker de ulike dokumentene.

Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø?

Vår observasjon

I *rektors redegjørelse* fremkommer det at det er viktig å rydde tid slik at alle ansatte både pedagoger, fagarbeidere og assistenter snakker sammen om hvordan skolen forstår planene sine og hvilke verdier og holdninger skolen skal bygge sin praksis på. Stikkord er en analytisk tilnærming i hverdagen, drøfte etiske dilemmaer og hvordan de best mulig kan skape et forutsigbart og trygt skolemiljø gjennom skolehverdagen. Alle ansatte involveres i en gjennomgang av skolens planer for et trygt og godt skolemiljø ved starten av skoleåret.

Gjennom *Pedagogisk plattform for Hamarskolen* har skoleeier gitt føringer til alle skoler i Hamar knyttet til hvilke holdninger og verdier som skal gjennomsyre arbeidet i skolen. Skoleeier legger et positivt humanistisk elevsyn til grunn basert på tre læringsteoretiske modeller, og som skal kobles opp mot praksis i klasserommet: behaviorisme, konstruktivisme og sosiokulturelt perspektiv. Videre i dokumentet beskrives kjennetegn ved opplæringen der i blant «kollektivt og inkluderende læringsmiljø», som skal bygge på felles syn på klasseledelse og gjennomgripende samhandling innad på egen skole og mellom skolene. I et inkluderende læringsmiljø skal læring søkes lagt innenfor fellesskapets rammer, i størst mulig grad i heterogene læringsgrupper. Det fremkommer gjennom intervju at dokumentet er kjent for de ansatte.

Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø kommer det frem at skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Dette innebærer at skolen ikke tolerer hatytringer eller mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Skolen skal jobbe kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet for elevene. Videre beskriver det ulike forebyggende tiltak i arbeidet med elevenes skolemiljø som:

- planen skal være kjent og følges opp av lærerne,
- skolemiljø skal være fast tema på kompetansedager,
- skolens sosiale handlingsplan skal følges opp på alle trinn,
- trinnenenes læreplaner skal ha sosiale mål,
- dialog mellom SFO-leder og kontaktlærerne på 1.-4. trinn
- oppfordre elevene til å melde fra om erting, plaging, mobbing eller krenkende atferd
- trivsel og sosial fungering er tema i halvårsvurdering og utviklingsamtaler
- arrangere aktivitets dager og fellessamlinger
- trygg tilsynsordning
- fellessamling har faglige og kulturelle innslag
- alle som arbeider ved skolen skal følge opp aktivitetsplikten (følge med, gripe inn, varsle rektor, undersøkes og iverksette tiltak.

I intervju med rektor og ansatte kommer det frem at denne planen er kjent ved at rektor har informert om den i fellesmøter med det pedagogiske personalet og for andre ansatte i egen møter. Videre kommer det frem intervju med ansatte at de følger opp tiltakene i praksis, som:

- at lærere får kompetanseheving om skolemiljø på kompetansedager, jf. *Kompetansedager august 2017 og 2018, Utviklingsplan Greveløkka skole skoleåret 2017/18*
- at lærer sammen med elevene jobber med sosiale mål i klassens time ut fra målene som står i læringsplaner, jf. *mal for læringsplaner*
- at lærere og elever innøver sanger o.a. om inkludering, antimobbing og vennskap for framføring i fellessamlinger for hele skolen, fri-idrettsdag for heles skolen og andre aktiviteter gjennom året fordelt på trinn, jf. *Greveløkka skole skoleåret 2018-19: Fellessamlinger og aktivitetsdager/ekskursjoner*

Videre i *Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø* beskrives skolens rutiner knyttet til aktivitetsplikten ved varsling og mistanke om krenkelser og mobbing. Det er en skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider ved skolen får mistanke eller kjennskap til at en annen ansatt ved skolen krenker en elev. Ved slike tilfeller skal vedkommende varsle rektor umiddelbart, og rektor skal varsle skoleeier. Ved slike hendelser skal de samme prosedyrene følges som når elever krenker medelever, men med skjerpet aktivitet forstås gjennomføring av prosedyren effektivt og så raskt som forsvarlig:

- Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal rektor undersøke hva problemet består i, og iverksette tiltak:
  - Skolen skal sørge for at involverte elever blir hørt
  - Rektor undersøker sakene i dialog med ansatte på skolen
  - Hjemmene informeres av rektor

I *Sosial handlingsplan for Greveløkka* står det at alle ansatte ved Greveløkka skole skal ha ansvar for å møte elevene med respekt. De skal arbeide for at elevene føler trygghet, at de trives og opplever tilhørighet. Lærerne skal eksempelvis håndhelse på alle elever hver morgen, respektere og anerkjenner alle elever, gjennomføre klassemøter og elevsamtaler. Intervjuer med lærere og elever bekrefter at dette gjennomføres. Videre gis det føringer for at:

- Læreren er gruppas leder og styrer, skal alltid være på plass i klasserommet når elevene kommer
- Det skal være felles regler for alle elever på skolen
- Det skal gis tilbakemelding til kontaktlærer om enkeltelever som ikke synes å finne seg til rette
- Det skal være fast samarbeid med SFO-leder og kontaktlærere.

Videre i *Sosial handlingsplan for Greveløkka* kommer det frem at skolen skal bruke samme arbeidsmåter og strategier på alle trinn (ØLU-tenking), og det skal være en tydelig struktur på dagen noe som elevene er godt kjent med. Lærerne skal være positive rollemodeller, gi ros for positiv atferd og gode prestasjoner, ha tydelige læringsmål og god struktur, og sosiale mål på læringsplanen. Greveløkka skole skal være en trygg læringsarena der elevene skal få tilegne seg faglig kunnskap samtidig som de skal lære og oppleve god samhandling med andre. Hvordan vi samhandler med andre, avhenger blant annet av vår evne til empati, selvhevdelse, samarbeid, selvkontroll og ansvarlighet – vår sosiale kompetanse. Intervju viser at dokumentene er kjent for de

ansatte. Det kommer frem i intervju med rektor og lærere at denne planen er kjent og gjennomføres i praksis.

I *Reglement for orden og oppførsel* gis føringer for at elevene har rett til:

- Et trygt og godt skolemiljø
- Å bli behandlet med respekt
- Å bli lyttet til og hørt
- Å inneha sitt personvern og personlige eiendeler
- Å være fri for krenkelser, fysisk og psykisk mobbing
- Å få hjelp og veiledning til faglig og sosial utvikling, samt psykososiale forhold som kan hemme læring og trivsel
- Å delta i arbeidet med skolemiljøet.

I *Utviklingsplan for Greveløkka skole skoleåret 2018-19* er et av målene at skolen skal arbeide for å fremme helse, trivsel og læring og praktisere nulltoleranse mot mobbing. Dette skal håndheves med felles forståelse av lovverk, verdigrunnlag, felles rutiner og planer for Hamarskolen. Dette skal gjennomføres med kompetansedager for ansatte i august, foreldremøter i september, fellestid for de ansatte på mandager i desember og felles samarbeidstid på SFO fredager. Det kommer frem i dette dokumentet at det skal foretas en kvalitetsvurdering ved skoleårets slutt.

Det fremkommer i dokumentasjonen at skolen har *Mal for læringsplaner* der det fremgår at et av de felles læringsmålene for hvert trinn skal være sosiale mål. Planen har et vedlegg med eksempler på hvordan sosiale ferdigheter kan konkretiseres på hvert enkelt trinn. Intervju viser at dette følges opp ved at rektor hver fredag mottar disse læringsplanene og leser alle hver uke. Intervju med elevene viser at de snakker om holdninger og verdier jevnlig. Det tas opp hvordan man skal være mot hverandre og dette er tema som klassen snakker om. De snakker i klassen ganske ofte om at de skal respektere hverandre, gjøre mot andre det du vil andre skal gjøre mot deg og man skal ta med seg andre i leken.

Intervjuer med lærerne viser at ett av temaene som har vært oppe i fellestid er elevsyn og hvordan håndtere elever. Dette er blant annet diskutert ved elevsyn-case. Alle elever skal møtes med samme holdning, men de kan ha forskjellige behov, og da opptrer man forskjellig. Videre fremgår det i intervju at lærerne skal ha et elevsyn der de har ansvar for å inkludere alle og at de mener å ha en helhetlig tenkning rundt dette. Av temaer som er tatt opp i fellestid er hvordan skolen møter en elev, og at ansatte skal være trygge støttende voksne. De jobber mye i lærergruppa og SFO med empati, at alle har like rettigheter og rett til deltakelse og alle skal lære ut fra sine forutsetninger. Dette har vært tema og blitt diskutert i fellestid. I intervju med ansatte fremkommer det at skolen har jobbet mye med utenforskap og at de skal være bevisst i forhold til at ting ikke skal virke ekskluderende. Eksempel på dette er at lærerne ikke skal spørre elevene hva de skal i helgen, bursdagsinvitasjoner og julegaver skal heller ikke deles ut på skolen.

I intervju med rektor kommer det frem at skolen har hatt krevende klagesaker knyttet til elevens skole- og læringsmiljø. I klagesaker har rektor fått negative tilbakemeldinger fra foreldre på skolens arbeid med skole- og læringsmiljø for enkelte elever. Det kommer frem i intervjuet at hun for eksempel har flyttet lærer fra et trinn til et annet. Det kommer ikke frem hvordan hun følger opp dersom en medarbeider ikke praktiserer de

holdninger og verdier skolen har. Men rektor stiller seg følgende spørsmål knyttet til klagesaksarbeidet:

- Hvordan kunne man ha gått inn før for å stoppe det som skjedd?
- Hva har blitt gjort galt?
- Hva kunne man gjort annerledes?

Intervju med elevene viser at klassene har klassens time hver uke der de kan ta opp ting som har skjedd. Skolemiljø er ofte tema, de snakker mye om trivsel. Elevene forteller at det tas opp ganske ofte hvordan de skal være mot hverandre og at de ikke skal si stygge ting til hverandre.

Fylkesmannen har sendt ut spørsmål til foresatte på et av trinnene ved skolen. Gjennom spørreundersøkelsen og intervju med foresatte fremkommer det at det er ulik erfaring med hvordan enkeltlærere praktiserer holdninger og verdier i møte med foresatte ved henvendelser og innspill om eksempelvis skolemiljøet. Foresatte forteller at man er forsiktig med hva man tar opp med enkelte lærere, og noen foresatte har gitt opp å være i dialog med skolen. I spørreundersøkelsen kommer det også frem at foreldre opplever at skolen og lærere praktiserer gode holdninger og verdier i møte med foreldre og at skolen arbeider godt med klasse miljøet.

Vi har valgt å ta med dokumentasjon fra før regelverksendringer knyttet til tema i dette tilsynet for å vise at FAU har tatt opp problematikken om hvordan enkelte foreldre blir møtt av skolen, jf. *Referat fra møtet i Driftsutvalget 06.04.2016 (datert 07.04.2016)* og *i Møtereferat driftsutvalget 01.06.2016 (datert 02.06.2016)*. Det fremkommer at FAU i samtaler med skolen løftet som en bekymring at det er ulik praksis i forhold til hvordan foreldre blir møtt av ansatte når de tar opp ulike spørsmål eller problemer med skolen. Det kommer videre frem at «FAU er glade for at skolen jobber systematisk med hjemskolesamarbeid, bl.a. hvordan foreldres spørsmål, bekymring osv. blir møtt».

Det fremkommer i referat fra *Driftsutvalget 23.05.2018 (datert 25.06.2018)* at resultater fra Elevundersøkelsen 7.trinn 2018 har vært behandlet. Resultatene bærer preg av det var en vanskelig situasjon rundt november og desember knyttet til kontaktlærersituasjonen.

Hamar kommune har utarbeidet føringer for medarbeidersamtalen i *Medarbeidersamtale – En utviklingsorientert medarbeidersamtale basert på Hamar kommunes arbeidsgiverpolitikk og 10 faktorer*. I denne rutinen blir det gitt føringer for innhold og gjennomføring av medarbeidersamtale. Det kommer frem at rutinen skal tilpasses den enkelte enhet. Samtalen skal være en strukturert, planlagt og tilbakevendende utviklingssamtale mellom leder og medarbeider om deres felles arbeidssituasjon. Samtalen skal følges opp ved at en handlingsplan utarbeides og signeres av begge parter. Den består av en del «Vurderings- og samtaleskjema» som omhandler arbeidsoppgaver, arbeidssituasjon og relasjoner. Og en del «Handlingsplan» som omhandler Utviklingsplan (mål, tiltak, hvem kan støtte deg og når) og Oppfølging (resultatoppfølging). I intervju med ansatte ved skolen kommer det frem at det gjennomføres medarbeidersamtaler, og at holdninger og verdier kan være tema der. I mal for *Velkommen til medarbeidersamtale 2018* er et mål for samtalen:

- Avklare gjensidige forventninger til oppgaver, arbeidsforhold og resultater i sammenheng med enhetens utviklingsplan

I intervju med rektor kommer det frem at hun ikke spesifikt følger opp skolens arbeid med verdier og holdninger i medarbeidersamtalen, men dersom det har vært spesielle saker blir det fulgt opp i denne samtalen. Det kommer ikke frem i intervju med ansatte eller rektor at medarbeidersamtalen følges opp ved at det utarbeides en handlingsplan.

Det kommer frem i tilbakemeldingen på foreløpig rapport at skoleeier er av den oppfatning at medarbeidersamtalen i begrenset grad er et virkemiddel for å sikre og følge opp felles holdninger og verdier i skolen. Dette skal sikres gjennom skolens planverk, kompetanseheving og dialog i lærerkollegiet, samt løpende lederopplæring.

Det fremkommer i intervju med personalet at tolærersystemet ved skolen fremheves som viktig også når det gjelder arbeidet med at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Dette bidrar til at lærerne kan gi tilbakemeldinger til hverandre også på dette området. Det kommer frem i tilbakemeldingen på foreløpig rapport at det først og fremst er et lederansvar å følge opp at personalet arbeider i tråd med skolens føringer, men at det også er en kultur ved skolen at lærerne diskuterer egen praksis og gir hverandre tilbakemeldinger når det er behov for det. De viser til at Hamarskolen benytter en pedagogisk plattform som beskriver lærernes profesjonsutøvelse.

I intervju med ansatte kommer det frem at rektor følger med på hva som skjer på skolen ved å oppsøke klassene ofte. Det kommer ikke frem hva rektor vil se etter når hun oppsøker en klasse.

I intervju med rektor sier hun at hun ikke har gjennomført systematisk skolevandring på tilsynstidspunktet, da mye av hennes tid har vært brukt til skoleutbygging skoleåret 2017/2018. Det kommer videre frem at hun har byttet ut lærere fra et trinn i forbindelse med klagesaker.

I tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport kommer det frem at rektor vil gi tilbakemeldinger og veiledning til den enkelte ansatte når rektor får kjennskap til at elever og foreldre ikke blir møtt på en måte som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Rektor vil alltid undersøke slike saker på en måte som sikrer at alle parter kommer frem med sine synspunkter.

Vår vurdering

Vi skal for det første vurdere om rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Det er vår vurdering at rektor har utarbeidet ulike dokumenter som gir føringer for hvordan skolens ansatte skal arbeide for at skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosial tilhørighet. *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole, Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø og Utviklingsplan for Greveløkka skole skoleåret 2018-19 og Kompetanseplan august 2018.* Disse dokumentene gir føringer for at:

- arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelses
- omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse
- skolen har et tydelig verdigrunnlag og en bred kulturforståelse
- skape et inkluderende sosialt fellesskap
- skape et leke- og læringsfellesskap hvor mangfold blir verdsatt og akseptert

- fastsetter rammer for hva som er akseptabelt og ikke

I intervju med rektor og det pedagogiske personalet kommer det frem at i fellestid legges det til rette for at lærerne diskuterer etiske dilemmaer knyttet til regelverket rundt opplæringsloven kapittel 9 A. Videre kommer det frem at i forbindelse med klagesaker skolen har hatt har de i fellestid diskutert egen praksis: «Hva kan man gjøre for å bli bedre? og Hva er det man ser etter?»

Det er vår vurdering at rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø gjennom å ha utarbeidet ulike rutiner, gjennomgått dem i personalet og satt av tid for arbeidet i personalet.

Vi skal for det andre vurdere om rektor følger opp at skolens føringer blir oppfylt i praksis. Å følge opp betyr at rektor må ha en fremgangsmåte for å avdekke, rette opp og forebygge avvik. I tilsendt dokumentasjon *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole, Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø og Utviklingsplan for Greveløkka skole skoleåret 2018-19* kommer det ikke frem hvordan rektor vil følge opp dersom en person som jobber på skolen ikke praktiserer de holdninger og verdier skolen har gitt føringer for.

I intervju med rektor og ansatte vises det til at medarbeidersamtaler, tolærersystem og skolevandring er måter å avdekke holdninger og verdier i kollegiet på. Under forutsetning av at punktene under ses i sammenheng og settes i system, er det vår vurdering at:

- Skolevandring og to-lærer system kan være en egnet metoder til å avdekke ansatte som ikke praktiserer skolens holdninger og verdier.
- Medarbeidersamtale kan være et en egnet metode for å avdekke, rette opp og forebygge avvik når ansatt ikke praktiserer skolens holdninger og verdier.

Imidlertid kommer det frem i tilbakemelding på foreløpig rapport at:

- det først og fremst er et lederansvar å følge opp at personalet arbeider i tråd med skolens føringer, men at det også er en kultur ved skolen at lærerne diskuterer egen praksis og gir hverandre tilbakemeldinger når det er behov for det ved at skolen er organisert med tolærersystem
- skoleeier er av den oppfatning at medarbeidersamtalen i begrenset grad er et virkemiddel for å sikre og følge opp felles holdninger og verdier i skolen. Dette skal sikres gjennom skolens planverk, kompetanseheving og dialog i lærerkollegiet, samt løpende lederopplæring

Videre kommer det frem i tilbakemeldingen på foreløpig rapport at rektor vil gi tilbakemelding og veiledning til den enkelte ansatte når rektor får kjennskap til at elever og foreldre ikke blir møtt på en måte som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Vi vurderer at å gi tilbakemeldinger og veiledninger er egnede metoder for å rette opp og forebygge avvik.

Vår vurdering er at rektor ikke har en fremgangsmåte i å avdekke avvik, sette inn og følge opp at eventuelle tiltak fører til endret praksis, men er i prosess med å utarbeide føringer for dette.

Vår konklusjon

Rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, ved at hun har gitt føringer, kompetanse og satt av tid til dette arbeidet i personalet. Men rektor følger ikke opp i tilstrekkelig grad når det avdekkes at ansatte ved skolen ikke praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø. Rektor må ha en fremgangsmåte for å avdekke, rette opp og forebygge slik at dette fører til endret praksis, jf. opplæringsloven § 9A-3.

Jobber rektor for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet?

Dette kontrollspørsmålet ble endret av Utdanningsdirektoratet 09.04.2019, «Jobber rektor for at lærerne skal etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev» er tatt ut. Vi tar hensyn til denne endringen i denne tilsynsrapport.

Vår observasjon

I *Utviklingsplan for Greveløkka skole. Skoleåret 2018-19* kommer det frem at skolen har utarbeidet mål for innværende skoleår, blant annet:

- «Forberede implementering av fagfornyelsen. Arbeidet vil foregå i skolens profesjonelle læringsfellesskap (PLF). Et tiltak er: «Arbeide med overordnet del: Verdier og prinsipper – skape felles forståelse for hva dette innebærer i praksis. Dette arbeidet skal gjennomføres i fellestid på mandager, med oppstart i januar 2019.
- Sikre god læring gjennom økt digitalisert undervisning. Et særlig fokus på klasseledelse i et digitalt klasserom og læring av grunnleggende ferdigheter ved bruk av nettbrett.
- Fremme elevenes helse, trivsel og læring. Praktisere nulltoleranse mot mobbing. Dette skal håndheves med felles forståelse for lovverk, verdigrunnlag, felles rutiner og planer for Hamarskolen».

I dokumentet *Handlingsplan forebygging og håndtering av problematferd* står det i innledningen at skolens visjon er «Greveløkka, en lærende skole». Som en lærende skole er skolen opptatt av elevenes læring og utvikling. Personalet har alle et ansvar for å møte elevene med respekt. De skal jobbe for at elevene føler trygghet, at de trives og opplever tilhørighet. Under tema skoleregler nevnes blant annet at elever og voksne skal snakke pent til hverandre og vise omtanke. I *Vedlegg - Sammenheng mellom sosiale og faglige ferdigheter og mellom elevatferd og læringsmiljø* til *Handlingsplan forebygging og håndtering av problematferd* er det ett punkt som omhandler læreren som leder - «Hva er gruppe/trinnledelse?» Grunnverdiene skal være trygghet- tillit- tydelighet/elevsyn. Dette bygger på to forutsetninger: gode relasjoner til elevene og god undervisning. Det vises til følgende målsettinger:

- «Å skape arbeidsro som er tilpasset læringsaktivitetene
- Å fremme elevenes sosiale kompetanse og prososiale atferd
- Å motivere for arbeidsinnsats
- Å skap samhold og trivsel i klassen»

Videre kommer det frem i dette vedlegget at ledelse innebærer i hovedsak å skape et godt læringsmiljø:

- «Trygg faglig
- God organisering og koordinering

- Støtte og motivere den enkelte
- Forstå mennesker og gruppeprosesser
- Håndtere negativ atferd
- Utøve konflikthåndtering»

Ledelse beskrives som lærerens kompetanse i å skape et positivt klima der samhandling og relasjoner til elevene er vesentlig. Til slutt i dokumentet stilles spørsmålet: Klarer jeg som leder å:

- «ha blikk for den enkelte elev?
- møte hver elev med respekt?
- ha fokus på elevenes positive sider?
- se elevenes utviklingsmuligheter?
- hjelpe hver elev i sitt faglige slit?
- la elevene ta medansvar for egen læring i den grad?
- legge til rette for elevenes sosiale læring?
- forberede eleven på livet utenfor skolen?
- få til et konstruktivt samarbeid med foreldrene?

Klarer man på slutten av dagen si at: «*alle elever er sett, hørt og berørt?*»

I *Greveløkka skole: Plan for et godt og trygt skolemiljø* beskrives forebyggende tiltak for at skolen skal jobbe kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet for elevene, som:

- «Elevenes rettigheter knyttet til § 9A og fokuset på et trygt og godt læringsmiljø er et fast tema på kompetansedager for hele personalet hver høst og ellers etter behov.
- Skolens sosiale handlingsplan følges opp på alle trinn. Trinnenes læringsplaner har sosiale læringsmål.
- Elevenes oppfordres til å melde fra om erting, plaging, mobbing eller krenkende atferd. Skolen skal sørge for elevenes medvirkning og at elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid. Samtaler på trinnene og elevrådsarbeidet har et fokus på trivsel og inkludering. Stoppregelen og hvordan vise hverandre respekt tas jevnlig opp i trinnene. Intervju viser at stoppregelen er kjent for elevene. De forteller at det i klassen er tatt opp hvordan man skal være mot hverandre. Det er flere språk i klassen og lærerne deler ut lapper med for eksempel «God morgen» på ulike språk. Om våren er de på sykkel tur og sykler rundt og ser hvor elevene bor. De har slåball og de har deltatt i «Blimedansen».

Dokumentet *Sosiale handlingsplan for Greveløkka skole* inneholder blant annet tema «Klasseledelse». Når det gjelder positive relasjoner inneholder dette punktet tre underpunkt. De skal håndhilse på alle elever hver morgen, de skal respekterer og anerkjenner alle elever og de skal ha klassemøter, elevsamtaler, loggbøker m.m. Videre viser samme plan eksempler på hvordan skolen skal jobbe med struktur og regler:

- «Vi nøster opp i konflikter både i fellesskap og med enkeltelever
- Lærer er gruppas leder og styrer
- Læreren er alltid på plass når eleven kommer»

Videre viser planen hvordan de skal jobbe med læringskultur:

- «Vi bruker samme arbeidsmåter og strategier på hele skolen (ØLU- tenkning)
- Det fins ingen dumme svar
- Det er tydelig struktur på dagen som elevene er kjent med».

Under overskriften «Motivasjon og forventninger» står blant annet:

- «Vi er positive rollemodeller
- Vi gir ros for positiv atferd og gode prestasjoner
- Vi har tydelige læringsmål og god struktur
- Sosiale mål på læringsplanen»

Det fremkommer videre i *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole* at: «Greveløkka skole skal være en trygg læringsarena. Hver elev skal få tilegne seg faglig kunnskap samtidig som de skal lære og oppleve god samhandling med andre. Hvordan vi samhandler med andre avhenger av vår evne til empati, selvhverdelse, samarbeid, selvkontroll og ansvarlighet - vår sosiale kompetanse.» Alle områdene som er nevnt ovenfor knyttes inn i opplæringen på tvers av fag fra 1.-7. trinn.

I *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole* kommer det videre frem at årlige tiltak på klasse og individnivå er:

- «Observasjoner og samtaler
- Elevsamtaler
- Gjennomgang av skolens felles reglement – orden og oppførsel, bruk av IKT
- Utarbeide klasseregler
- Elevundersøkelsen for 6. og 7. trinn
- Sosiale mål på læringsplan
- Sosiogram
- Utviklingssamtaler med vurdering knyttet til sosiale ferdigheter, orden og oppførsel»

Intervju med ansatte viser at *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole* er kjent og at de skal jobbe etter denne. De forteller om en praksis der man håndhilser ved skolestart og de prøver å se om alle elever har det bra. Hvis noen ikke har det greit, utnytter man muligheten man har med tolærersystemet, og venter med undervisningen. Intervju med ansatte viser at kollegiet med utgangspunkt i ØLU-tenkningen har diskutert holdninger og deres relasjon til elevene. På spørsmål om de har hatt kompetanseheving på området verdier og holdninger fremkommer det at de i tillegg til drøftinger omkring tema i fellestid har hatt kompetanseheving innen tema som omhandler positive relasjoner til elever for noen år tilbake. *Kompetansedager august 2018* er dokumentert. Der kommer det frem at fredag 18.08.18 ble det gitt informasjon og avklaringer om: «*Uteområdet / tilsyn i friminutter og SFO og § 9A – hva betyr dette for de ansatte.*»

Skolen gjennomfører elevsamtaler og utviklingssamtaler. *Mal elevsamtale* og *Mal for individuell vurdering – halvårsvurdering på barnetrinnet* viser at trivsel og motivasjon og utvikling av sosiale ferdigheter er tema. De ansatte bekreftet at dette blir gjennomført. Vi ser ikke at elevstemmen framkommer i de skjemaene vi har mottatt.

Intervju med ansatte viser at Greveløkka skole praktiserer fadderordning for nye lærere. Dette bidrar til overføring av kunnskap når det kommer nye lærere. Det er to-lærer system ved skolen. Dette betyr at en lærer ikke er alene i klassen og at det alltid er to dersom det skjer hendelser. Ved hendelser blir rektor raskt informert og deltar i diskusjoner med lærerne om hva som kan gjøres bedre. Skolen er fleksible når det trengs tiltak for å sikre elever dersom det oppstår behov for dette og rektor er rask til å be om ekstraressurser eller omdisponere eget budsjett ved behov.

Intervju med ansatte viser at tema klasseledelse ofte tas opp i fellestid, og at de er opptatt av å ha gode relasjoner til elevene og fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Fylkesmannen har sendt ut spørsmål til foresatte på et av trinnene ved skolen. Det kommer frem her at de fleste foreldre opplever at lærerne er tydelige ledere i klassen og jobber for å etablere og opprettholde positive relasjoner til elevene og mellom elevene. Et mindretall mener det motsatte.

Vår vurdering

Vi skal vurdere om rektor har gitt føringer, kompetanseheving og satt av tid til arbeidet med at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Rektor har utarbeidet ulike rutiner knyttet til klasseledelse, lærerne sitt arbeid med å etablere en positiv relasjon til hver enkelt elev og hvordan lærerne gjennom sitt arbeid med klassemiljø skal fremme positiv samhandling mellom elevene. Rektor har hatt gjennomgang av disse ulike dokumentene i fellessamlinger med kollegiet. Kollegiet har diskutert sammenheng mellom klasseledelse og undervisningsmetoden ØLU- tenkning, og hvilket elevsyn som er gjeldende for skolen i fellestid hver mandag. *Handlingsplan forebygging og håndtering av problematferd Vedlegg- Sammenheng mellom sosiale og faglige ferdigheter og mellom elevatferd og læringsmiljø, Sosiale handlingsplan for Greveløkka skole, Greveløkka skole: Plan for et godt og trygt skolemiljø og Tilsynsrutiner i friminutt og på SFO* underbygger vår vurdering.

Rektor har avsatt 1 time i uken (klassens time) til arbeidet med sosiale mål beskrevet i læringsplanene på det enkelte trinn. Faglærerne skal i sine timer arbeide for å fremme en positiv samhandling gjennom bruk av ulike undervisningsmetoder og klasseledelse.

Vi vurderer at rektor sørger for at lærerne har tilstrekkelig kompetanse og tid til å arbeide med å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Vår konklusjon

Rektor jobber for at lærerne fremmer en positiv samhandling i klassemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-3.

Evaluerer skolen sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte?

Sørger rektor for å gjøre endringer dersom evalueringen viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven kapittel 9 A?

Observasjon

Utviklingsplan for Greveløkka skoleåret 2017-18 gir føringer for hvilke områder det skal jobbes med, tiltak, ressursbruk, frist, ansvar og vurdering. Av områder som omhandler læringsmiljøet/skolemiljøet er:

- Kvalitetssikre samarbeidet i team og grupper slik at det bidrar til et utviklende læringsmiljø. Ressursbruk er av fellestid gjennom skoleåret. Plangruppa har

ansvar. Det kommer ikke frem hvem som skal delta i evalueringen av dette samarbeidet.

- Resultatene skal brukes i arbeide med å videreutvikle et godt hjem – skolesamarbeid ut fra resultatene i «Kultur for læring». Tiltak: arbeide med FAUs innspill til ny samarbeidsplan, vurdere form og innhold på foreldremøter og ulike treffpunkter gjennom året. Det skal benyttes fellestid. Plangruppa og rådsorganer har ansvar. Det kommer ikke klart frem om det er de ansvarlige som skal vurdere tiltaket.
- Ulike kartleggingsresultater skal brukes aktivt og videreføre arbeidet ved skolen. Fellestid i januar og februar 2018 skal brukes til dette arbeidet. Plangruppa har ansvaret for dette. Det kommer ikke klart frem hvem som skal foreta vurderingen av dette tiltaket.
- § 9A – nytt regelverk. Rektor har ansvar. Kursdag 05.09.17. Kvalitetsvurdering ved skoleårets slutt. Det skal være gjennomgang av nytt regelverk i personalgruppa og i alle foreldregrupper. Det kommer ikke klart frem hvem som skal foreta vurderingen av dette tiltaket.

I *Greveløkka skole. Skoleåret 2017-18. Evaluering av utviklingsmål* kommer det frem at skolen har foretatt en vurdering av områdene nevnt over fra *Utviklingsplan for Greveløkka skoleåret 2017-18*. Det er kommet ikke frem hvem som har foretatt denne vurderingen.

Kvalitetsvurdering- kvalitetskriterier 2017-2018 viser beskrivelse av tiltak som er satt inn. Tydelig klasseledelse og arbeidsro og tydelige forventninger til deltakelse i læringsfellesskapet. En dårlig utvikling av resultater ved elevundersøkelsen kan delvis forklares med lærerskifter. Av iverksatte tiltak er aktivitetsplan for hele trinnet knyttet til § 9 A og omdisponering av lærere slik at trinnet finner en lærer med stor kompetanse på klasseledelse noe som bidro til en god utvikling utover året. Arbeidet med å videreutvikle et godt hjem-skolesamarbeid ut fra resultater i «Kultur for læring» er ikke omtalt her. Vi finner at utfordringene skolen har beskrevet i kvalitetsvurdering 2017/18 er fulgt opp i *Utviklingsplan 2018-19*. Skolen har satt inn følgende tiltak:

- Hva kjennetegner et trygt og godt skole- og læringsmiljø? Gjennomgang av rutiner og planer.
- Implementere Hamarskolens læringsmiljøplan.
- Vurdere egen praksis etter Fylkesmannens tilsynsrapporter knyttet til tilsynet (§ 9a).
- Iverksette eventuelle nye tiltak eller forbedringer etter at tilsynsrapporten kunngjøres.

I vurderingen av disse tiltakene vil de bruke data fra elevundersøkelsen, «Kultur for læring» og antall saker knyttet til § 9 A.

Dokumentasjon og intervju med ansatte og foresatte viser at arbeidet med å videreutvikle et godt hjem-skolesamarbeid er fulgt opp ved at det er utarbeidet ny samarbeidsplan hjem-skole. FAU har vært aktive når det gjelder revidering av planen for hjem-skole samarbeidet. Denne har også blitt tatt opp på foreldremøter, slik at alle har kunnet komme med innspill. FAU har kommet med forslag til endringer som er tatt med. *Referatene fra møtene i Driftsutvalget* viser at nasjonale prøver, elevundersøkelsen, samarbeidsplan hjem-skole, saker som omhandler skolemiljøet under byggeperioden, evaluering av utviklingsplan, skolens satsningsområde i «Kultur for læring» og

Inkludering og anti-mobbearbeid er på sakslista og er blitt behandlet, men dette er også blitt utsatt. Dette fremkommer at resultater i elevundersøkelser er lagt frem og diskutert. *Referater fra møte Driftsutvalg 08.02.2018* viser dette. Videre at resultater fra «Kultur for læring» har vært tema på møter, jf. *Referat fra møte i Driftsutvalg 08.11.17, 13.12.17*.

Referater fra FAU viser at de har kommet med innspill til driftsutvalget om at skolen bør se på resultatene i foreldreundersøkelsen i «Kultur for læring», og forsøke å finne årsakene til hva som ligger bak resultatene. FAU sier de ønsker å være i dialog med skolen om videre oppfølging. I følge *Referat fra møte i Driftsutvalg den 23.01.2017, sak 7- saker til dialogmøte*, ønsket FAU å vite hvilke tiltak som er satt inn i skolens antimobbearbeid, hvordan skolen jobber for å sikre god, enhetlig praksis i mobbesaker på ansatt- og skolenivå, og om hvordan praksisen evalueres. Senere referater viser ikke om dette er fulgt opp.

Det er utarbeidet *Årshjul for foreldrekontakter*. Det fremkommer gjennom intervju med rektor at det har vært et svært godt samarbeid i Driftsutvalg og Skolemiljøutvalg gjennom året. FAU har vært svært aktive i arbeidet med å styrke hjem-skole samarbeidet. Nye planer tas i bruk høsten 2018.

Intervju med elevene viser at skolemiljø, «hvordan de har det/ vil ha det» er tema i klassens time. De kan gi innspill videre til elevråd. *Referater fra elevrådsmøte den 06.09.2017, 06.10.2017, 12.04.2018 og 12.09.2018* viser at sosialt/mobbefri skole har vært tema. Videre viser *Referat fra elevråd* at elevene har vurdert ulike sosiale aktivitsdager. Det fremkommer ikke at det er gjennomført en evaluering av arbeidet ved skolen.

I *Individuell vurdering – halvårsvurdering på barnetrinnet* har elevene mulighet for å utale seg om «Et trygt og mobbefritt miljø». I tilsynet har vi ikke fått verifisert at elevene faktisk uttaler seg om dette i denne samtalen.

I dokumentasjon *Kvalitetsvurdering- kvalitetskriterier skoleåret 2017-18* har rektor en vurdering av at skolen gjennom dette skoleåret har hatt noen svært krevende saker knyttet til et trygt og godt skolemiljø § 9 A som har bidratt til at dette området har fått mye oppmerksomhet. Skolens ledelse har sammen med lærere, arbeidet med å undersøke, iverksette tiltak samt dokumentere hva skolen har gjort. Arbeidet med et trygt og godt skolemiljø videreføres innværende skoleår 2018-19. Dette bekreftes også gjennom intervju med rektor. Det har vært en prosess på hva de kan lære av det, og hva som kan gjøres bedre. Det er brukt mye tid for å finne ut hva skolen kan lære av sakene. Flere lærere har fått kompetanseheving innen området som ble påklaget.

Som tidligere omtalt i denne rapporten viser intervjuer, *Spørreundersøkelse med foresatte og Referater fra Driftsutvalg* at det er ulik praksis i skolen for hvordan synspunkter fra foresatte om skolemiljøet møtes. Det har skjedd at henvendelser ikke har medført endringer. FAU har tatt opp dette i møte i Driftsutvalg. I *referat fra møtet i Driftsutvalget 06.04.2016* er det kommentarer til *referat fra møtet i driftsutvalget 02.03.16*. Det fremkommer at FAU i samtaler med skolen løftet som en bekymring at det er ulik erfaring med hvordan foreldre blir møtt av ansatte når de tar opp ulike spørsmål eller problemer med skolen.

Evaluering av arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte er ikke omtalt i *Sosial handlingsplan*.

Det fremkom i intervju med rektor at Hamar kommune har nedsatt ei arbeidsgruppe som består av ei gruppe utvalgte rektorer og representant fra skoleeier. Gruppen skal utarbeide en ny læringsplan for Hamarskolen. Dette er et tiltak for å evaluere og endre skoleeier sine rutiner opp mot de nye lovkravene for dermed å få felles rutiner for alle skolene. Rektor ved skolen deltar i denne gruppa.

Vår vurdering

Det er vår vurdering at skolen ikke evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. *Årshjul Driftsutvalg/DU og skolemiljøutvalg (SMU) ved Greveløkka skole og Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole* sannsynliggjør vår vurdering.

Skolen evaluerer ikke sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elever, foreldre og ansatte. *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole* gir ikke føringer for hvordan, når og av hvem arbeidet med skolemiljøet skal evalueres.

Skolen har rutiner for å vurdere tiltakene i utviklingsplanen, men det kommer ikke klart frem hvem som er med i denne vurderingsprosessen, jf. *Utviklingsplan for Greveløkka skoleåret 2017-18 og 2018-19*.

Intervjuer og referater fra råd og utvalg viser ikke at det gjennomføres en samlet vurdering av skolemiljøet. Elevene får være med å evaluere ulike sosiale aktiviteter og FAU har deltatt i arbeidet med å utarbeide ny rutine for skole-hjem samarbeidet. Tilsynet viser at skolen har ulik praksis på å ta imot og evaluere informasjon de mottar fra foreldre om deres arbeid knyttet til skolemiljøet. Vi har ikke i tilsynet funnet at skolen følger opp innspill fra foreldre vedrørende skolens arbeid med skolemiljøet. Vi underbygger denne vurderingen med *Spørreundersøkelse med foresatte og Referater fra Driftsutvalg 06.04.2016, 02.03.16 08.02.2018, 08.11.17 og 13.12.17*.

Konklusjon

Greveløkka skole evaluerer ikke sitt samlede arbeid for et trygt og godt skolemiljø basert på blant annet synspunkter fra elever, foreldre og ansatte, og har ingen fremgangsmåte for å gjøre endringer der det er nødvendig, jf. opplæringsloven § 9A-3, andre ledd.

3 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre

3.1 Rettslige krav

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Dere må gi informasjonen på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven.

Dere skal informere aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd. Dere skal i tillegg informere aktuelle råd og utvalg om at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Hvilke råd og utvalg som er aktuelle, varierer etter skoletype.

Dere skal informere aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd. Skolen må selv ta initiativet til å orientere rådene og utvalgene når ny relevant informasjon er tilgjengelig eller kommet frem. Kravet om at det må være viktig for skolemiljøet, betyr at dere ikke trenger å informere om dagligdagse enkelthendelser eller mindre endringer av rutiner.

Dere skal så tidlig som mulig ta aktuelle råd og utvalg med i arbeidet med skolemiljøtiltak, jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd. Dere må ta rådene og utvalgene med i arbeidet tidlig nok til at de får en reell innflytelse.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å informere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.

3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Gir skolen elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen?

Vår observasjon

I *Greveløkka skole: Plan for et trygt og godt skolemiljø* kommer det frem at foreldre og foresatte blant annet hvert skoleår skal få informasjon om § 9 A, skolens plan for et trygt og godt skolemiljø, aktivitetsplikten på høstens foreldremøter. I *Greveløkka skole. Samarbeid hjem-skole* utarbeidet av foreldre, lærere og rektor ved skolen kommer det frem at skolen skal informere om:

- elevenes rettigheter
- hva som er rektors ansvar
- skolens rutiner
- at foreldrene skal gjøre seg kjent med plan for et trygt og godt skolemiljø
- at skolen skal invitere til foreldremøter på høsten og temamøter på våren i samarbeid med FAU.

Rektor har høst 2018 informert på alle foreldremøter om rettigheter i lovverket, om skolens aktivitetsplikt og retten til å melde en sak til Fylkesmannen, jf. *Innkalling til foreldremøte datert 11.09.18*. I intervju med skolens ansatte fremkommer det at informasjon om dette er lagt ut på læringsplattformen Its learning og det er sendt varsel om dette til foresatte via mobilskolemelding. Videre kommer det frem i intervju med ansatte at det er sendt med elevene et informasjonsbrev om det nye regelverket til foresatte på ulike språk. I intervju med og i spørreskjema til foreldre blir det bekreftet at det er gitt informasjon om regelverket i foreldremøter.

I intervju med lærere kommer det frem at plakaten fra Utdanningsdirektoratet gjennomgås i klassene. Dette gjøres på et «barnevennlig språk». Temaene som tas opp er:

- hva det vil si at alle på skolen skal følge med
- at alle ansatte kan kontaktes hvis de ikke har det trygt og godt
- nulltoleranse
- å melde til Fylkesmannen

Spørreskjema og intervju viser at terskelen for å melde en sak til Fylkesmannen ble diskutert på et foreldremøte høsten 2018. Her ble det hevdet av noen foreldre at denne var for lav og at dette satte skolen i et negativt lys. I tilbakemelding på foreløpig rapport kommer det frem at skolen har sendt ny informasjon til alle foreldre hvor det informeres om kapittel 9 A. Det presiseres at det er opp til den enkelte elev og foresatte om en sak skal meldes til Fylkesmannen dersom eleven ikke har et trygt og godt skolemiljø etter at saken er tatt opp med rektor. Terskelen for å melde en sak til Fylkesmannen er lav. Informasjon om dette skal innarbeides i skolens styringsdokumenter. Videre i tilbakemeldingen på foreløpig rapport fremgår det at rektor har presisert overfor ansatte blant annet i personalmøte at skolen skal være entydig i hvordan skolen informerer om denne rettigheten. Videre har rektor presisert overfor foreldre at skolen har taushetsplikt i disse sakene slik at det skal være trygt å melde.

I *Greveløkka skole. Handlingsplan forebyggende og håndtering av problematferd* kommer det frem at trinnråd skal behandle *Plan mot mobbing og Skolens reglement for orden og oppførsel* hver høst.

I intervju med elevene kommer det frem at de har hørt om retten til et trygt og godt skolemiljø og at de har arbeidet med klasseregler. I *egenvurderingen fra kontaktlærere* beskriver de at skolens planer tas opp i klassene hver høst, og det utarbeides klasseregler. Utdanningsdirektoratet sin informasjonsplakat om retten til et trygt og godt skolemiljø er gjennomgått og hengt opp i klasserommene og på SFO. Lærere som ble intervjuet bekreftet at det er en rutine for å utarbeide klasseregler i alle klasser hver høst, og at alle klasser har plakaten fra Utdanningsdirektoratet med informasjon om skolemiljøet.

I *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole* kommer det frem at det skal gjennomføres trinnråd. Innkalling med sakliste må være klar en uke før elevrådsmøte, slik at saker kan forberedes blant elevene på trinnet. I *Referater fra elevrådsmøtene den 06.09.2017, 06.10.2017, 12.04.2018 og 12.09.2018* kommer det frem at sosialt/mobbefri skole har vært tema.

Vår vurdering

Greveløkka skole gir foreldre informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen. Det har fremkommet gjennom intervju med og i spørreundersøkelsen til foresatte at det i foreldremøter har vært diskutert terskelen for å melde en sak til Fylkesmannen, og det er uenighet i foreldregruppa. Vi har vurdert disse observasjonene og mener at det i denne situasjonen tilfaller rektor en ytterligere informasjonsplikt. Skolen er i prosess med å innarbeide informasjon om retten til å melde en sak til Fylkesmannen i skolens styringsdokumenter. I tillegg viser tilbakemeldingen på foreløpig rapport at rektor har presisert overfor ansatte at skolen skal være entydig i hvordan de informerer om denne

rettigheten. Videre har rektor presisert overfor foreldre at skolen har taushetsplikt i disse sakene slik at det skal være trygt å melde.

Elevene deltar i arbeidet med klasseregler og de har fått informasjon om rettighetene knyttet til tema i dette tilsynet. Intervju med elever og lærere og *Referat fra elevrådsmøte den 06.09.2017, 06.10.2017, 12.04.2018 og 12.09.2018* sannsynliggjør denne vurderingen.

Vår konklusjon

Greveløkka skole gir elever og foreldre informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen, jf. opplæringsloven § 9A-9 1. ledd.

Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet?

Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet?

Sikrer rektor at skolen tar aktuelle råd og utvalg med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig?

Elevråd

Vår observasjon

I *Greveløkka skole*. *Handlingsplan forebyggende og håndtering av problematferd* kommer det frem at elevråd skal behandle plan mot mobbing og skolens reglement for orden og oppførsel hver høst. Det opplyses i dette dokumentet at det skal revideres etter nytt ordensregelverk. Elevrådet skal arbeide med utvalgte temaer i ordensreglementet, dette er synliggjort i rutinen for *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole*.

Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole inneholder blant annet lovbestemmelsen om elevråd, hvordan elevrådsrepresentantene blir valgt og eksempler på saker som tas opp i elevrådet gjennom året. Det er gitt føringer for at det skal gjennomføres ett elevrådsmøte i måneden og det skal skrives referat fra møtene. Rektor skal på det første møte ved skolestart fortelle om «elevrådets oppgaver, hvorfor det er viktig med elevråd på skolen og hvordan de ønsker å arbeide sammen». *Referat fra elevråd 12.09.18* viser at rektor var til stede på det første elevrådsmøtet innværende skoleår, og tok opp følgende tema:

- elevrådet gir råd og er på den måten med og bestemmer
- alle trinnene får si sin mening
- viktig at vi jobber for å være en mobbefri skole og ofte tar opp hvordan vi har det sammen

Videre i dette referatet kommer det frem at elevene i fellessamling har arbeidet med tema mobbefri skole og antimobbing. Elevene har oppfattet at temaet for fellessamlingen var å jobbe for å få en mobbefri skole. I *Greveløkka skole skoleåret 2018-19*.

Fellessamlinger og aktivitetsdager/ekskursjoner viser en plan for ulike aktiviteter. I denne planen kommer det frem at i august 2018 skal det gjennomføres en fellessamling

for hele skolen i gymsalen der tema blant annet er sanger om inkludering, antimobbing og vennskap. Rektor leder samlingen og samarbeider med musikk lærere.

I *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole* er det gitt eksempler på saker som skal tas opp gjennom året. Saker som handler om skolemiljøet er eksempelvis:

- lek og aktivitet i friminuttene og før skolestart: Inkludering, alle skal være med
- respekt for STOPP-regelen
- hva kjennetegner mobbing og hvordan bidra til en mobbefri skole
- språkbruk – vi snakker hyggelig til hverandre. Hva hører vi da?
- vi hilser på hverandre
- et læringsmiljø hvor elevene hører på de voksne og jobber godt sammen.

Dette er temaer som vi finner igjen i *Sosial handlingsplan for Greveløkka skole*.

Før elevrådsmøte skal det være trinnråd. Hvert elevrådsmøte avsluttes med en skriftlig evaluering av møtet. Referat fra elevrådet viser at de har jevnlig møter. I samtale med elevene framkom det at alle klasser har trinnråd før elevrådsmøtene, og at saker fra trinnet tas med til elevrådet. *Referat fra elevrådsmøte den 06.09.17, 06.10.17, 12.04.2018, 12.09.2018 og 08.11.18* viser at elevrådet har hatt mobbing og skolemiljø som tema, eksempelvis:

- regler for hvordan oppføre seg inne og ute i skolegården
- regler for hvem som kan være med på leken
- fellesregler for aktiviteter
- utvidelse av grensene ved inspeksjon og hvilke steder man bør være obs på der mobbing kan oppstå (fotballbanen, skogen, garderoben, melkerom)
- elevene kom med forslag om at flere voksne bør være til stede i skogen
- jobbet i grupper med tema trivsel og mobbing. Oppgavene som elevrådet jobbet med var ut fra *Referat elevråd 08.11.18*: «Hvorfor mobber noen? Hva er viktig for at noen ikke skal bli mobbet? Kan du gjøre noe for å hindre at andre blir mobbet? Hva er forskjellen på erting og mobbing? Stikkord «jeg tulla bare»

I intervju med elevråd kommer det frem at de ikke har hørt om skolens ordensreglement, men utarbeidet klasseregler. Videre kommer det frem fra intervju med elevene at punkter om oppførsel tas opp jevnlig. Elevene vi snakket med sa at de prater om enkeltsaker som angår skolemiljøet i elevrådet. I *Referat fra elevråd 16.2.2017* kommer det frem at reglementet for ball-bingen var tema med konklusjon om at de forsetter med de regler som er utarbeidet. Videre kommer det frem i dette referatet at elevrådet har vært med på å evaluere vinteraktivitetsdagen, dette kommer også frem i *Referat Elevråd 16.01.18*. *Referat fra elevråd 05.04.2017* viser at elevene har vært med å vurdere garderobesituasjonen og kommet med innspill hva de må bli flinkere på. Garderobesituasjonen ble fulgt opp med en vurdering i elevråd, jf. *Referat elevråd 09.05.2017*. I *Referat elevråd 14.06.2017* kommer det frem at et satsningsområde for elevråd er å «fortsette og følge opp mobbing og sosiale mål». Videre i dette referatet kommer det frem at elevrådet har foretatt en kvalitetsvurdering, der det kommer frem fra 3. trinn at de synes det er lite mobbing.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig tilsynsrapport har skolen revidert rutine for *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole*. Her kommer det frem at elevrådsstyret skal være representert i DU/SMU. Det vises til *Årshjul Driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole* er førende for hvilke saker elevrådet skal tas opp gjennom året. Det er presisert at det er elevrådet på 5.-7. trinn som behandler disse sakene, noe som

gjør at elevrådsmøtene bør deles i to. Slik at 1.-4. trinn blir kjent med elevrådsarbeidet, knyttet til de sakene de har forutsetning for å uttale seg om. Det kommer videre frem at det er viktig at elevrådet blir kjent med aktuelle dokumenter og saker på en slik måte som bidrar til medvirkning. De skal få veiledning og arbeide slik at de forstår hva sakene dreier seg om, slik at de kan uttale seg og bringe sitt syn i aktuelle råd og utvalg. Det er laget plan med forslag på hvilke saker som skal tas opp gjennom året fordelt på 1.-7. trinn og 5.-7 trinn.

Referater fra elevrådsmøter viser at de nye rutinene for *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole* og *Årshjul Driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole* ikke er tatt i bruk, jf. eksempler på *Referater fra elevrådsmøter 04.04.2019, 06.03.2019 og 07.02.2019*.

Vår vurdering

Det er vår vurdering at rektor informerer og følger opp at elevråd får informasjon om deres oppgaver og hva de skal samarbeide om i det første møtet i nytt skoleår. Dette er sannsynliggjort i *Referat fra elevråd 12.09.18*.

Vi vurderer at elevrådet får uttale seg om skolens rutiner som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. *Referater fra elevråd* og intervju viser at de får informasjon og uttale seg om ulike aktiviteter skolen gjennomfører i løpet av skoleåret, deltar i utarbeidelse av ulike regler ute og inne, regler om hvem som skal få være med i leken, og om tema trivsel, mobbing og sosiale mål. Dette er i henhold til skolens rutiner synliggjort i *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole, Handlingsplan forebyggende og håndtering av problematferd og Sosial handlingsplan*.

I revidert rutine *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole* kommer det frem at elevrådet skal ta opp saker vist i *Årshjul Driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole*, Kommunens kvalitetsvurderingssystem der i blant ordensreglement, utviklingsplan, årsmelding og plan for et trygt og godt skolemiljø, resultater fra nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Tilsynet viser at disse rutinene ikke er implementert i praksis på tilsynstidspunktet. *Referater fra elevrådsmøter 04.04.2019, 06.03.2019 og 07.02.2019* underbygger vår vurdering.

Foreldreråd/FAU:

Vår observasjon

I *FAU-arbeid ved Greveløkka skole* kommer det frem at rektor sammen med FAU-leder inviterer alle foreldrekontaktene til et samarbeidsmøte for en gjennomgang av oppgavene. Videre i dette dokumentet kommer det frem at FAU-leder sammen med FAU skal følge opp hjem-skole samarbeidet med utgangspunkt i skolens planer for dette arbeidet.

Foreldrekontakter og FAU representanter (udatert) beskriver at oppgaven til foreldrekontakter skal bidra til inkludering. Dokumentet er utarbeidet av rektor. *Greveløkka skole. Årshjul for foreldrekontakter* er utarbeidet av FAU. Den viser en oversikt over sosiale treff for foreldre og barn som foreldrekontaktene på hvert trinn har ansvar for å gjennomføre.

I følge *Vedtekter for FAU ved Greveløkka skole, Hamar kommune, datert 8. juni 2016* ligger følgende oppgaver innenfor FAU sitt arbeidsområde:

- være en samarbeidspartner for skoleledelse, elevrådet, driftsutvalget og skolemiljøutvalget
- sørge for at plan for hjem-skole-samarbeidet ved skolen gjennomgås og revideres jevnlig (i samarbeid med skoleleder evt. foreldrekontakter).

Vi har valgt å ta med referater fra FAU før det nye regelverket kom for å vise at FAU over tid har etterspurt forhold rundt skolens arbeid med antimobbearbeid. Opplæringsloven hadde likelydende bestemmelser om informasjonsplikt og uttalerett til råd og utvalg før lovendringen i 2017. I FAU møte den 23.01.2017, *sak 7- saker til dialogmøte*, ønsket FAU å vite hvilke tiltak som er satt inn i skolens antimobbearbeid, hvordan skolen jobber for å sikre god, enhetlig praksis i mobbesaker på ansatt- og skolenivå, og om hvordan praksisen evalueres.

I *Referat fra FAU-møte 20.03.2017* kommer det frem under sak 2 at:

- «FAU ønsker å formidle at vi opplever at noen saker vi har meldt fra om ikke blir referatført fra i referat fra SMU/DU
- *Kultur for læring. Kort oppsummert om at det er gode resultater fra lærere og elever. For foreldrene er bilde noe mer sammensatt. FAU håper skolen tar foreldreundersøkelsen alvorlig, og at de forsøker å finne årsakene som ligger bak resultatene.»*

Referat fra FAU møte 16.10.2017 viser at FAU har tatt opp saker til Driftsutvalgsmøte som: rektors innspill til revidering av skolens *Reglement for orden og oppførsel*, utkast til *Handlingsplan for Greveløkka skole 2016/2017* knyttet til områdene hjem/skole samarbeid, utvidelse av skolen, jobbe for å forebygge mobbing og bygge inkludering. Videre i dette referatet kommer det frem at saksdokumentene utsendt av rektor til driftsutvalgsmøte blir distribuert til alle i FAU. Saker som skal opp i Driftsutvalgsmøte er «Kultur for læring, utviklingsplan, Årsmelding og Kvalitetsplan». Videre kommer det frem at FAU ber administrasjonen om datoer for Driftsutvalgsmøter fremover slik at FAU møter kan legges i tilknytning til disse.

I *Referat fra FAU-møte 11.12.2017* kommer det frem at FAU har uttalt seg i saker som angår skolemiljøet, som:

- *Innspill til handlingsplanen* - at arbeidet med å forebygge mobbing og arbeide med inkludering kommer tydeligere frem
- *Kultur for læring*: Greveløkka skårer lavt på dialog, involvering og informasjon og kontakt med skolen. FAU vil vite mer om de analytiske og faglige vurderingene skolen gjør i etterkant av undersøkelsen. De er interessert i hvilke tiltak skolen tenker å iverksette.
- *Foreldreundersøkelsen* – skolen har bedt FAU om konkrete tiltaksområder knyttet til skole-hjemsamarbeid. FAU etterspør mer innsikt i skolens arbeid med undersøkelsen for å vite hvor det er formålstjenlig å sette inn trykket.
- *Revidering av ordensreglementet* – FAU konkluderer med at de opplever utkastet er enkelt og oversiktlig.

Videre i referatet kommer det frem tidspunkt for neste møte i FAU og at dette er lagt til dagen før driftsutvalgsmøtet, slik at FAU har mulighet til å uttale seg om saker i forkant av møte i DU/SMU.

I intervju med FAU og *Referat fra FAU møte 05.02.2018* kommer det frem at de har vært aktive når det gjelder revidering av *Plan for skole- hjem samarbeidet*. Videre i dette referatet kommer det frem at rektor hadde gjennomgang av *Plan for skole - hjem samarbeidet* og hun ba om konkrete innspill til planen. FAU setter av tid til å arbeide med denne planen i neste FAU-møte, og ser denne opp mot egen handlingsplan for arbeidet i FAU. *Plan for skole-hjem samarbeidet* har også blitt tatt opp på foreldremøter, slik at alle foreldre har kunnet komme med innspill. FAU har kommet med forslag til endringer som er tatt med. Det kommer frem i intervju med FAU og rektor at hun gir informasjon til FAU og deltar på møter når hun blir innkalt.

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har vi fått tilsendt nytt *Årshjul Driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole*. Dette årshjulet er førende for samarbeidet FAU og skolen/ledelsen, for å sikre at FAU får innsyn i dokumentasjon og deres rett til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet. Årshjulet er laget for å synliggjøre og sikre at involvering skjer.

Referater fra FAU 01.04.2019 viser at nasjonale prøver og elevundersøkelsen har vært tema og i *Referater fra FAU 27.02.2019* kommer det frem at reglement orden og oppførsel samt plan for et trygt og godt skolemiljø har vært tema. Kultur for læring ble utsatt til neste møte, *Referater fra FAU* viser at Kultur for læring ikke var tema i dette møtet og ikke i møtet den 01.04.2019.

Vår vurdering

I forbindelse med tilbakemelding på foreløpig rapport har vi mottatt ny dokumentasjon, *Årshjul Driftsutvalg / DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole*. Dette årshjulet er førende for hvilke saker som skal opp i FAU. Vår vurdering er:

- at rektor ikke har en fremgangsmåte som sikrer at FAU får informasjon om deres rett til innsyn i dokumentasjonen som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og retten til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet
- at rektor har en fremgangsmåte *Årshjul Driftsutvalg / DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole* som viser at FAU får informasjon og uttale seg om utviklingsplan, årsmelding og plan for et trygt og godt skolemiljø, kvalitetssystemet for Hamarskolen/ Greveløkka skole, samt analysere og utarbeidet tiltak ut fra resultatene på nasjonale prøver på 5. og 8. trinn, elevundersøkelsen 5.-7. trinn og andre undersøkelser knyttet til et trygt og godt skolemiljø. *Referater fra FAU 01.04.2019* og *FAU 27.02.2019* sannsynliggjør at årshjulet er fulgt opp i FAU.
- at rektor ikke har en fremgangsmåte som sikrer at de som skal gi informasjon til FAU, om deres rett til innsyn i dokumentasjonen som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og retten til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet, faktisk gir slik informasjon i praksis

Driftsutvalget (DU) /skolemiljøutvalget (SMU)

Vår observasjon

Hamar kommune har utarbeidet *Reglement for skolens driftsutvalg* og gjelder for Driftsutvalg ved skolene. Driftsutvalg ble opprettet i kommunestyrevedtak av 25.11.09 med hjemmel i kommuneloven § 11, pkt-1 og opplæringsloven § 11-1. Driftsutvalget er et rådgivende organ under rektor og erstatter samarbeidsutvalg, jf. opplæringsloven § 11-1. Driftsutvalget er også skolemiljøutvalg. Driftsutvalget skal bestå av følgende medlemmer med personlige varamedlemmer:

- Rektor er sekretær
- 2 foreldrerepresentanter som velges av FAU
- ansatte representanter som velges av arbeidstakerorganisasjonene, der minst 1 representant bør være fra det pedagogiske personalet
- 1 politisk representant som utnevnes av kommunestyret
- 2 elevrepresentanter som velges fra elevrådet. De har møte- og talerett. Elevrepresentanter på ungdomsskolenivå har stemmerett i alle saker, på barneskolenivå i saker reist av elevrådet.

Referater fra møter i DU/SMU fra Greveløkka skole viser at elever og foreldre ikke har flertall i alle møter når DU opptrer som SMU. Referater vi har mottatt i forbindelse foreløpig rapport viser at elever og foreldre nå er i flertall i SMU-møter, jf. referater fra våren 2019.

I følge reglementet skal driftsutvalget fatte sine vedtak i møtet og det skal føres protokoll. Driftsutvalget skal sørge for nødvendig informasjon om sine vedtak til berørte parter ved skolen. Det skal gjennomføres 6 møter i driftsutvalget i løpet av skoleåret og flere ved behov. Det skal utarbeides møteplan for hvert skoleår. Rektor i samarbeid med leder i driftsutvalget (leder i FAU) setter opp saksliste for det enkelte møte. Innkalling med saksliste skal sendes medlemmene med minst én ukes varsel. For saker som krever vedtak, skal skriftlig saksfremstilling og forslag til vedtak være sendt på forhånd.

Driftsutvalgets oppgaver er blant annet:

- Behandle skolens virksomhetsplan, skolens pedagogiske plattform, årsmelding og kvalitetsvurderingssystem
- Har ansvar for å informere skolesamfunnet om Driftsutvalgets rolle og funksjon etter konstituering, og informere løpende om viktige saker gjennom året.

Greveløkka skole har utarbeidet *Årshjul for driftsutvalget*. Ifølge dette årshjulet skal Driftsutvalget ha 6 møter i året, i to av disse møtene skal det avholdes skolemiljøutvalgsmøter (i oktober og april). I årshjulet kommer det frem at Driftsutvalget blant annet skal behandle følgende saker:

- Årsmelding
- Vedta ny VP
- Aktuelle saker for skoleåret
- Budsjett kommende år
- Resultater og analyse av nasjonale prøver
- Evaluering av undersøkelser og kartlegginger
- Satsningsområder for kommende skoleår.

Det kommer ikke frem hvilke saker som skal behandles i Skolemiljøutvalg i dette årshjulet.

I Referat Driftsutvalget – Greveløkka skole 15.02.2018, 05.06.2018 og 25.06.2018 viser at følgende saker har vært behandlet eller utsatt:

- Gjennomføring av foreldreundersøkelse for vårhalvåret – utsettes til høsten 2018 i forbindelse med «Kultur for læring»
- Ny rutine for valg av foreldrekontakter
- Samarbeidsplan Hjem-skole
- Godkjenning av reviderte planer: *Reglement for orden og oppførsel*, samt *Plan for et trygt og godt skolemiljø* – ble utsatt. Vi har ikke dokumentasjon eller informasjon om at disse sakene er blitt behandlet på et senere tidspunkt i 2018.
- Elevundersøkelsen 7. trinn 2018 – bærer preg av at det var en vanskelig situasjon rundt november og desember knyttet til kontaktlærersituasjonen. Forholdene i klassen har bedret seg.
- Nasjonale prøver – utsatt. Vi har ikke dokumentasjon eller informasjon om at denne saken er blitt behandlet på et senere tidspunkt i 2018.

Vi har valgt å vise til dokumentasjon fra før lovendringer, da denne viser hva skolen skal ha som fokusområder i det videre arbeidet med «Kultur for læring». I referat *Driftsutvalg – Greveløkka skole 04.04.2017* kommer det frem at «Kultur for læring» kan være en del av arbeidet i SMU. Det kommer videre frem i dette referatet at Driftsutvalget har fungert som SMU knyttet til en sak i dette møtet: «Utvidelse av skolen, trafikksikkerhet og parkering. Dette var også tema i SMU, jf. referat *Driftsutvalget – Greveløkka skole 31.05.2017*». Videre i dette referatet kommer det frem at «Kultur for læring» – «tilbakemelding fra SEPU og veien videre» har vært tema. Rektor orienterte om prosessen, fremla en problemstilling for hva skolen skal arbeidere videre med: læringssyn, felles praksis, dybdelæring og tydelig ledelse. Evaluering av utviklingsplan for innværende skoleår var også en sak i dette møtet. Det kommer frem at fokusområder i tillegg til «Kultur for læring» vil blant annet være: «inkludering og antimobbearbeid og skole/hjem samarbeid». «Kultur for læring» har vært tema i SMU, jf. referat fra *Driftsutvalg – Greveløkka skole 22.12.2017*. Vi har ikke fått dokumentasjon som viser at saker knyttet til skolemiljø er behandlet i SMU eller i Driftsutvalget.

Vi ser av referater fra møter i Driftsutvalget at FAU har kommet med innspill til referater og viser at FAU har tatt opp spørsmål i Driftsstyret som omhandler skolemiljøet. Blant annet disse spørsmålene er stilt:

- FAU refererte fra brev vedrørende halvårsvurdering og punktet som omhandler mobbing, ordlyd drøftet i møtet, jf. *Driftsutvalget – Greveløkka skole 15.02.2018*.
- FAU ønsker at skolen skal se på foreldreundersøkelsen gjennomført i *Kultur for læring* og hva som ligger bak tallene, jf. *Driftsutvalget – Greveløkka skole 22.12.2017*».

Vi har ikke mottatt dokumentasjon som viser at spørsmålene fra FAU er fulgt opp.

Vi har fått tilsendt følgende dokumentasjon i tilbakemeldingen på foreløpig rapport: *Årshjul Driftsutvalg / DU og skolemiljøutvalg / SMU ved Greveløkka skole, Innkalling til møte i skolemiljøutvalg (SMU) og driftsutvalg (DU) ved Greveløkka skole 14.01.2019, 14.03.2019 og 12.04.2018 og Referater fra møte i skolemiljøutvalg og driftsutvalg ved Greveløkka skole 22.11.2018 datert 03.12.2018, 10.01.2019 datert 04.02.2019 og 14.03.2019 datert 15.03.2019*. I *Årshjul Driftsutvalg / DU og skolemiljøutvalg / SMU ved Greveløkka skole*, kommer det frem at hvert møte er delt mellom DU og SMU. Innkallingen skal synliggjøre hvilke saker som hører til i DU og SMU. På hvert møte

gjennomgås og godkjennes referat fra forrige møte. Referatene sendes i etterkant av hvert møte slik at alle får lest og gitt anledning til å komme med innspill på neste møte, eventuelt sende e-post til sekretær. Innkalling skal sendes minst ei uke i forkant. Hvert møte inneholder status og økonomi. Ellers viser årshjulet faste saker som:

- gjennomgang av hjem-skoleplanen
- oppfølging av årshjul for foreldrekontakter
- evaluering av foreldremøter
- status og dialog i arbeidet med gjennomføring av tiltak knyttet til skolens utviklingsplan samt plan for et trygt og godt skolemiljø
- elevundersøkelsen

Vår vurdering

Tilbakemelding og ny dokumentasjon vi har fått fra skolen knyttet til tilbakemelding på foreløpig rapport gjør at vi nå vurderer at rektor:

- sikrer at foreldrene og elevene er i flertall i SMU
- ikke sikrer at SMU får informasjon om deres rette til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
- sikrer at SMU får innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø
- sikrer at SMU uttaler seg i saker som er viktig for skolemiljøet
- sikrer at SMU får informasjon om saker som er viktig for skolemiljøet
- sikrer at SMU tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak så tidlig som mulig

Årshjul Driftsutvalg / DU og skolemiljøutvalg / SMU ved Greveløkka, Innkalling til møte i skolemiljøutvalg (SMU) og driftsutvalg (DU) ved Greveløkka skole 14.04.2018 og 12.04.2018 og Referater fra møte i skolemiljøutvalg og driftsutvalg ved Greveløkka skole 22.11.2018 datert 03.12.2018, 10.01.2019 datert 04.02.2019 og 14.03.2019 datert 15.03.2019 sannsynliggjør vår vurdering.

Driftsutvalget behandler heretter saker i tråd med føringene gitt fra skoleeier, som for eksempel:

- Gjennomgang av reglement og årshjul for DU og SMU
- Skolens årsmelding 2017-2018
- Godkjenning av skolens utviklingsplan 2018-2019
- Nasjonale prøver
- Økonomi 2018
- Innkjøp og prioriteringer 2018
- Innspill til skolens utviklingsplan 2019-2020
- Status neste skoleår; ansatte og organisering
- Innspill til prioriteringer av rammetimer og andre rammer 2019-2020
- Forslag til årshjul/møteplan for 2019-2020

Årshjul for driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole samt referater fra Driftsutvalg – Greveløkka skole 22.11.2018 datert 03.12.2018, 10.01.2019 datert 04.02.2019 og 14.03.2019 datert 15.03.2019 sannsynliggjør vår vurdering.

Ledelsen har sekretærfunksjon i DU/SMU og er til stede i alle møter og kan dermed følge opp at DU/SMU får innsyn og uttaler seg om alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Vår konklusjon:

Rett til innsyn og uttale seg:

Rektor ved Greveløkka skole:

- Har en fremgangsmåte som sikrer at elevråd får informasjon om deres rett til innsyn i dokumentasjonen som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og retten til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet, jf. opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd.
- Har ikke en fremgangsmåte som sikrer at FAU og DU/SMU får informasjon om deres rett til innsyn i dokumentasjonen som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og retten til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet, jf. § 9 A-3 andre ledd.

Informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet:

Rektor ved Greveløkka skole:

- Har en fremgangsmåte for å sikre at råd og utvalg får informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet, jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd, 11-1a og 11-5a
- Følger opp at denne fremgangsmåten (for å sikre at råd og utvalg får informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet) følges i praksis i elevrådet og DU/SMU, men ikke FAU, jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd, 11-1a og 11-5a.

Blir tatt med i arbeidet med skolemiljøet:

Rektor ved Greveløkka skole:

- Har en fremgangsmåte som sikrer at råd og utvalg blir tatt med i arbeidet med skolemiljøtiltak og at det skjer så tidlig som mulig, jf. jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd, 11-1a og 11-5a.
- Følger opp at denne fremgangsmåten (som sikrer at råd og utvalg blir tatt med i arbeidet med skolemiljøtiltak og at det skjer så tidlig som mulig) følges i praksis i elevrådet og DU/SMU, men ikke FAU, jf. opplæringsloven §§ 9 A-9 tredje ledd, 11-1a og 11-5a.

Evaluerer skolen arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte?

Vår observasjon

Referater fra møter i FAU og elevråd og intervju viser at elevrådet og FAU ikke deltar i skolens arbeid med å evaluere arbeidet med å informere og involvere råd og utvalg. *Årsjul for Driftsutvalget* viser at i møte i juni skal det foretas evaluering av undersøkelser og kartlegginger. Videre skal det tas opp satsningsområder for kommende skoleår. *Referater fra møtene de 3 siste år* viser ikke at dette er gjort.

I *Kvalitetssikring i Hamarskolen* kommer det frem i «Årsplan» at i august og desember skal grunnskolesjefen og rektor følge opp avvik fra sjekklisten i forhold til opplæringsloven. Det kommer ikke frem i tilsynet at dette følges opp i praksis. Videre kommer det frem i delen *Sjekkliste under Hovedartikkel Kvalitetssikring i Hamarskolen Brukermedvirkning, råd og utvalg i skolen* at rektorene har ansvar for å

sjekke ut at alle skoler har et Driftsstyre og et Skolemiljøutvalg sammensatt etter gjeldende lover og forskrifter og det vises til dokumentet *Reglement for driftsutvalg*. Videre kommer det frem at elevene skal delta i arbeidet med skolemiljø saker tilpasset sitt trinn og at alle grunnskoler skal ha et elevråd for elever på 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Alle grunnskoler skal ha et forelderåd med valgt arbeidsutvalg. Det kommer ikke frem i tilsynet at rektor evaluerer dette.

Videre i *sjekklisen* er en annen *Hovedartikkel Kvalitetssikring i Hamarskolen Elevens skolemiljø* der det kommer frem at rektor skal sjekke ut om Driftsutvalget, Skolemiljøutvalget, Elevrådet og FAU får aktuell og nødvendig informasjon som gjelder skolemiljøet.

Det kommer frem i svar til foreløpig tilsynsrapport fra Greveløkka skole at rektor ved utarbeidelse av skolens tertialrapport vil evaluere sitt arbeid med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. Evalueringen vil gjennomføres årlig og innarbeides i årshjulet til FAU, DU/SMU og Elevrådet. Evalueringen vil inngå i årsmeldingen som oversendes skoleeier. Det kommer ikke frem om råd og utvalg skal delta i evalueringen av hvordan de blir informert og involvert i skolemiljø arbeidet jf. *Årshjul for Driftsutvalget/DU og skolemiljøutvalg/SMU ved Greveløkka skole, Referat fra FAU 01.04.2019* og Revidert plan for *Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole*.

Vår vurdering

Vi skal for det første vurdere om skolen evaluerer arbeidet med skolemiljøet basert på synspunkter fra ansatte, elever og foreldre.

Det kommer ikke frem i tilsynet at rektor gjennomfører evaluering knyttet til sjekklisen. Skolen må bruke den informasjonen de har om hvordan arbeidet deres fungerer, til å vurdere i hvilken grad kravene til å informere og involvere aktuelle råd og utvalg blir oppfylt. Hvis skolen ikke har god nok informasjon om hvordan arbeidet fungerer, må det innhentes slik informasjon. Skolen må alltid ha informasjon fra både ansatte, elever og foreldre. På grunnlag av informasjonen må det vurderes om det er behov for å endre måten det jobbes på.

Det kommer frem i tilbakemelding til foreløpig tilsynsrapport at rektor årlig vil gjennomføre evaluering knyttet til kommunens sjekklise, ved at hun i utarbeidelse av skolens tertialrapport vil evaluere sitt arbeid med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. Det er Fylkesmannens vurdering at skolen fortsatt ikke synliggjør at rektor vil innhente synspunkter fra ansatte, elever og foreldre i denne evalueringen.

For det andre skal vi vurdere om skolen gjør endringer i måten de arbeider på dersom evalueringen viser at kravene av opplæringsloven kapittel 9 A ikke følges. Vi kan ikke i tilsendt dokumentasjon, tilbakemelding på foreløpig rapport og i intervju finne at skolen har en fremgangsmåte som viser at de vil gjøre endring i måten de arbeider på dersom evalueringen skulle vise at dette.

Vår konklusjon

Greveløkka skole evaluerer ikke arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunktene fra elevene, foreldrene og ansatte jf. opplæringsloven § 9 A-3.

4 Frist for retting av regelverksbrudd

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelverksbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 01.10.2019. Før fristen må dere sende oss en erklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddene er rettet.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen:

Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

1. *Kommunen må sørge for at skolen jobber forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø for elevene, jf. opplæringsloven § 9 A-3 og 9 A-8 første ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at:*
  - a. Rektor følger opp at de ansatte i praksis sikrer at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.
  - b. Rektor følger opp at skolen praktiserer holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.
  - c. Skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Plikten til å informere og involvere elever og foreldre

2. *Kommunen må sørge for at skolen informerer elevene og foreldrene om rettighetene etter opplæringsloven kapittel 9 A, jf. opplæringsloven § 9 A-9 første ledd. Kommunen må i den forbindelse se til at rektor:*
  - a. Implementerer de nye rutinene for elevråd for å sikre at skolen informerer dem om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.
  - b. Sikrer at FAU og DU/SMU får informasjon om deres rett til innsyn i dokumentasjonen som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og retten til å uttale seg i alle saker som er viktig for skolemiljøet
  - c. Sikrer at skolen informerer FAU om alt som er viktig for skolemiljøet.
  - d. Sikrer at FAU tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.
  - e. Evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Anne Lise Slåtsveen Feiring, Unni Dagfinrud, Anne Klafstad, Lovise Irene Hansen og Ingrid Bøe

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Egenvurdering fra rektor
- Aktivitetsplan 9A
- Aldersblanding 1.-7. trinn
- Bekreftelse vikar- planer
- Elevrådsarbeid ved Greveløkka skole
- Elevsamtale, eksempel på mal
- Evaluering av utviklingsmål for 17-18
- FAU- Idebank aktiviteter Foreldrekontakter
- Fellessamlinger og aktiviteter 2018-2019
- Foreldrekontakter 2018-19, ny praksis
- Foreldremøte september 2018
- Halvårsvurdering og elevsamtaler- mal og rutiner
- Handlingsplan problematferd
- Kompetansedager august 2018
- Kvalitetsvurdering- kvalitetskriterier 2017-2018
- Læringsplan- mal 2016
- Medarbeidersamtale 2018
- Oppstartsamtale høsten 2018
- Pedagogisk plattform for Hamarskolen
- Plan for et trygt og godt skolemiljø
- Plan for sikkerhet og beredskap
- Referater fra elevråd 2016/17/18
- Referat fra møter i FAU 2015/16/17
- Referater fra møter i driftsutvalg 2016/17/18
- Reglement for Driftsutvalgene
- Reglement for orden og oppførsel
- Samarbeid hjem- skole
- Skolestart 2018
- Sosial handlingsplan
- Tilsynsrutiner i friminutt og sfo
- Utviklingsplan 2017-18
- Utviklingsplan 2018-19
- Vedlegg pedagogisk plattform Hamarskolen
- Veileder Kontaktlærer og faglærer
- Årshjul for foreldrekontakter Greveløkka skole
- Årshjul Driftsutvalg
- Årsmelding for skoleåret 2016-17
- Lovisenberg, Årshjul samarbeid FAU-skole
- Lovisenberg, mal innkalling DU/SMU
- Lovisenberg, mal referat DU/SMU
- Greveløkka, innkalling møter i DU/SMU
- Greveløkka, Årshjul DU/SMU
- Greveløkka, mal innkalling DU/SMU
- Greveløkka, mal referat DU/SMU
- Greveløkka, elevrådsarbeid
- Skoleeier; katalog kultur for læring
- Skoleeier; Årshjul kvalitetsvurdering
- Skoleeier; Skoleeiers kvalitetsvurderingssystem for Hamarskolen

- Greveløkka; kompetansedager for personalet
- Pedagogisk plattform Hamarskolen
- Referater fra møte i skolemiljøutvalg og driftsutvalg ved Greveløkka skole 22.11.2018 datert 03.12.2018, 10.01.2019 datert 04.02.2019 og 14.03.2019 datert 15.03.2019
- Referater fra FAU 01.04.2019 og FAU 27.02.2019
- Referater fra elevrådsmøter 04.04.2019, 06.03.2019 og 07.02.2019.